

АНОТАЦІЯ

Назва дисципліни / освітнього компонента	Українська лінгвогеографія
Освітня програма	Середня освіта (Українська мова і література, англійська мова)
Компонент освітньої програми	Вибірковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3 кредити / 90 годин
Вид підсумкового контролю	Залік
Мова викладання	Українська
Викладач	Ричагівська Юлія Євстахіївна; кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови
CV викладача на сайті кафедри	https://www.rshu.edu.ua/kafedry-if/kafedra-umipkfsk/sklad-kafedri-umipkfsk/121-personalii/620-rychahivska-yuliia-yevstakhiiвна
E-mail викладача	julia.rychahivska@rshu.edu.ua

Мета й завдання навчальної дисципліни

У межах курсу здобувачі отримають знання про територіальне мовлення як функційний різновид української мови, про сучасний стан українських діалектів, про особливості представлення різнорівневих говіркових відмінностей на лінгвістичних картах, про структуру, завдання і роль Атласу української мови. Зміст навчальної дисципліни спрямований на формування поваги до народних говорів як виняткової цінності нашого народу, що засвідчує давність походження української мови й українського етносу. У межах курсу засобами відеопрезентації здобувачі ознайомлюються з живим мовленням діалектоносіїв.

Мета курсу – поглибити знання з фаху, орієнтувати здобувачів на професійне застосування знань про народні говори в процесі викладання української мови та літератури, сформуванню вміння інтерпретувати діалектологічні карти, засвоїти основні принципи укладання таких карт.

Завдання курсу:

- 1) опанувати теоретичні питання лінгвогеографії як розділу діалектології;
- 2) поглибити знання про діалекти як функційний різновид української мови, про територіальну диференціацію української народної мови на сучасному етапі;
- 3) розглянути фонетичні, граматичні особливості, словниковий склад територіальних діалектів і ознайомитися зі специфікою представлення діалектних відмінностей на лінгвістичних картах;
- 4) ознайомитися з методикою лінгвогеографічних досліджень;

5) засвоїти відомості про АУМ – головну лінгвогеографічну працю в українській науці: історія створення, завдання та структура, типи карт тощо.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Лінгвогеографія як складова діалектології

Тема 1. Вступ до курсу. Діалектологія та методи її дослідження. Лінгвістична географія як розділ діалектології. Предмет і завдання лінгвогеографії. Поняття про діалектну мову, територіальний діалект. Одиниці діалектного членування. Відмінності між територіальними та соціальними діалектами.

Тема 2. Наріччя й говори української мови. Карта сучасних наріч і говорів української мови. Історія українських діалектів. Взаємодія діалектів і літературної мови на різних історичних етапах. Середньонадніпрянський говір і формування нової української літературної мови. Актуалізація говіркового мовлення в сучасній культурі.

Тема 3. Становлення й розвиток української школи лінгвогеографії. Короткий огляд історії вивчення українських діалектів. К. Михальчук – основоположник лінгвогеографічного методу в діалектології. Ф. Жилко – теоретик української лінгвогеографії. Основні персоналії. Проблематика сучасної лінгвогеографії.

Змістовий модуль 2. Теорія і практика лінгвогеографії. Атлас української мови – головна праця вітчизняної лінгвогеографії

Тема 4. Методика лінгвогеографічних досліджень. Основні терміни лінгвогеографії. Методи лінгвогеографічного напряму. Анкета. Питальник. Опитування. Власне картографування. Принципи картографування. Структура й типи діалектологічних атласів. Типи карт. Ізогласа, пасма ізоглас. Перші лінгвістичні карти у світі.

Тема 5. Атлас української мови. Історія створення Атласу. Роль АУМ, його завдання та структура. Типологія карт АУМ. Оформлення карт Атласу. Типи ізоглас. Поняття про легенду карти. Діалектний знак. Система умовних позначень АУМ. Коментарі до карт.

Змістовий модуль 3. Створення та інтерпретація лінгвістичних карт

Тема 6. Інтерпретація діалектологічних карт. Різномірні діалектні риси на лінгвістичних картах. Особливості фонетичної системи діалектів. Дифтонги на місці давніх *o,*e в поліському наріччі. Лексична специфіка діалектів на картах АУМ. Відображення основних граматичних рис діалектів.

Тема 7. Створення лінгвістичних карт. Картографування окремих діалектних явищ.